

ZONDERLINGE KRACHTEXPLOSIES

3 april 1970

Goedenavond, vrienden.

Bij het begin van de bijeenkomst moet ik u erop wijzen dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Houdt hiermede rekening en gebruik zo nu en dan ook uw eigen grauwe massa. U hebt waarschijnlijk reeds vernomen dat wij er in deze tijd tussen Matheuspassion en paashaas er de voorkeur aan geven te spreken over dingen die meer met de wereld van heden in verband staan. Voornamelijk zou ik dan willen spreken over:

ZONDERLINGE KRACHTEXPLOSIES

Wanneer de mens zich de moeite getroost na te gaan wat er in zijn eigen wereld zoal gebeurt, zo zijn er in deze dagen enkele zonderlinge verschijnselen te constateren. Denk aan de reeks van ontvoeringen waarbij terreur en afpersing tot wapens van zogenaamde verzetsgroepen worden, die op deze wijze hun eigen mensen vrij weten te krijgen. Nu kunt u over de waarde en betekenis daarvan denken, zoals u wilt, maar het blijft een vreemd verschijnsel, zeker wanneer men zich realiseert dat dit opeens en in meerdere landen gelijktijdig op is gekomen en met grote frequentie gebeurt. Dan zijn er opeens reeksen van eigenlijk onofficiële en zeker ongeorganiseerde stakingen begonnen die het verkeer - postverkeer, luchtverkeer bijvoorbeeld - reeds nu hebben aangetast, terwijl ook het wegverkeer in toenemende mate erger ondervindt van spontane acties. Hier blijkt dat kleine en vaak zeer slecht georganiseerde groepen door hun spontaan optreden op bepaalde ogenblikken in staat zijn resultaten te bereiken die buiten alle verhouding staan tot de daarbij betrokken aantallen.

Een ander verschijnsel dat voor mij al even interessant is, is het optreden van vaak zeer kleine en meestal nogal idealistisch getinte groepjes die meer hun geluidssterkte dan hun denkbeelden in het geding plegen te brengen en daarmee zowel links als rechts vele vernieuwingen en veranderingen af weten te dwingen. Het is zeer waarschijnlijk dat wij bijvoorbeeld in de komende tijd weer te maken zullen krijgen met enkele revoltes in het onderwijs, vooral in Frankrijk. Maar daarnaast kunnen acties van grotere omvang eveneens volgen die in Italië en Spanje worden verwacht, terwijl ook in bepaalde steden in Duitsland de jeugd in verzet zal komen tegen de heersende tendenzen bij het onderwijs, zowel lager als hoger. In al deze gevallen kan men stellen dat kritieke situaties opeens en zonder voorafgaande aankondigingen ontstaan, terwijl mede door het optreden van gewelddadige minderheden de toestanden al snel explosief en onhanteerbaar dreigen te worden.

Ook op ander terrein zien wij opeens vreemde verschijnselen. Ik durf bijvoorbeeld met u te wedden dat u zelfs drie weken geleden nog niet wist dat ook rechtse - anti-arabische - groepen actief zijn in de Arabische wereld en zich verzetten tegen onder meer het optreden van de Palestijnse guerilla organisaties en andere strijdbare groepen. Dan, opeens schijnbaar, zijn die groepen er wel en treden fel en gewelddadig op. Bovendien blijken dergelijke groepen opeens sterk verbreid, gewapend en slagvaardig te zijn. Sinds drie weken zijn deze groepen verantwoordelijk in een enkel land voor drie kleinere schietpartijen, een grote schietpartij en enkele terreurdaden en aanslagen. Toch had niemand, zelfs in de betrokken landen, redenen om een dergelijk optreden te verwachten, en waren de betrokken groepen onbekend.

Wie dit alles overweegt, zal het volgende wel met mij eens kunnen zijn: er is in zeer korte tijd een zeer groot aantal kleine groepen in actie gekomen, de reeds nu en in de komende tijd waarschijnlijk in steeds sterkere mate invloed zullen gaan uitoefenen op het gedrag van de grote

massa. Dat is misschien betreurenswaardig in de ogen vooral van degenen die de democratie in deze tijd nog nastreven. Nu wil ik daaraan toevoegen dat democratie in deze dagen vaak een zeer eigenaardig systeem is dat wordt gekenmerkt door iets wat je zou kunnen vertalen met "het spijt me van de rommel, maar het is niet mijn schuld...". Als bewonderaar van de democratie zal men echter zich tegen dergelijke groepen willen verweren, omdat men meent dat het in een werkelijke democratie bovenal de zaak is: eenieder de mogelijkheid te geven, het zijne van alle dingen te zeggen.

Maar wie zegt nog het zijne openlijk in uw tijd? Het blijkt steeds weer dat maar heel weinig mensen wat in te brengen hebben in uw dagen. Zij voelen dit ook wel degelijk aan. In Nederland kunnen wij bijvoorbeeld constateren dat rond 60% van de bevolking er innerlijk van overtuigd is dat men geen of bijna geen invloed op het beleid van de regering en dergelijke kan uitoefenen, ondanks alle democratie en alle verkiezingen. Bezieet men op het ogenblik de toestand in bijvoorbeeld de WDR dan blijkt dat het merendeel van de mensen alleen maar geïnteresseerd is in behoud van welvaart en dat men zich over allerhande leuzen niet druk wenst te maken. Ziet men naar bijvoorbeeld Italië, dan blijkt dat de revoltes daar in feite eerder gaan tegen een te vergaande gezagsuitoefening dan tegen werkelijke misstanden. Steeds weer blijkt dat er maar zeer beperkt interesse bestaat voor hervormingen enzovoort, die men volgens de publicaties buiten dit land hier zo interessant schijnt te moeten vinden. Dit zijn uit de aard der zaak maar enkele voorbeelden. Maar men kan met gerust geweten stellen dat het in alle andere landen precies zo ligt. Je zou kunnen zeggen dat het merendeel van de mensen dus op dit ogenblik eigenlijk zelf niet meer precies weten wat zij willen. Dit geldt zelfs voor groepen als de El Fatah en de rechtse groepen die hen bestrijden. Dat weten ook regeringen kennelijk niet; dat weet zelfs bijvoorbeeld de CIA niet. Het wisselvallig optreden van deze instantie bewijst overigens dat zelfs de grote politieke machten niet goed weten wat zij wel of niet wensen. En daarmee begint in vele landen de wanorde dan pas goed.

Wie iets van al deze verschijnselen wil overzien en begrijpen, zou dan mijns inziens ook het lopende jaar eerst moeten nagaan op werkende invloeden en eigenschappen. Ik begin maar bij het begin. Uiterlijkheden zijn in dit jaar meer dan ooit strijdig met de werkelijkheid. Zo is deze Goede Vrijdag bijvoorbeeld door het merendeel der christenen besteed aan zelfverheffing of vakantievoorberedingen. Er is kennelijk op het ogenblik geen enkel ideaal waarvoor de mensen werkelijk zo warmlopen dat zij daarvoor bereid zijn hun eigen, kleinere belangen terzijde te schuiven. Er is in uw dagen een zeer grote stille minderheid of meerderheid die tot nu toe weinig van zich heeft laten horen, maar die, gezien de mogelijkheden van 't jaar, wel eens verschillende malen op zeer onverwachte wijze in zou kunnen grijpen.

Misschien kan dit als aardig voorbeeld dienen: nabij Denver was een openbare bijeenkomst van de KKK aangekondigd. Deze heren hadden een reeks kruizen opgericht en waren druk bezig de noodzaak tot terreur te verkondigen, toen een aantal buurtbewoners die kennelijk behoorden tot Nixons zwijgende meerderheid, zich zo zeer ergerden aan het optreden van deze KKK dat zij, ongeorganiseerd en met misachting van alle grote en verheven zaken enzovoort de zaak uit elkaar sloegen. Nog eigenaardiger is hierbij het feit dat een groep negeractivisten die van plan waren zelf in te grijpen, de ingrijpende blanken probeerden af te rossen, vermoedelijk omdat hen hierdoor de mogelijkheid tot een veel publiciteit brengend gevecht was ontnomen. Met het vreemde gevolg dat eenieder iedereen probeerde af te rossen, zonder ook maar het gevoel te hebben dat hij daarmee iets goeds deed. Nu komen dergelijke dingen wel meer voor. Maar dit spant in de laatste tijd voor mij toch wel de kroon: blanken rossen andere blanken af, omdat dezen kleurlingen met terreur bedreigen en worden op hun beurt afgerost door kleurlingen die het eigenlijk met hen eens zijn, maar die niet kunnen verkroppen dat de blanken voor hen doen wat zij zelf zo graag gedaan hadden. Dergelijke onredelijke situaties kunnen wij in het lopende jaar volgens mij nog wel meer verwachten. Want ik zie in de eerste plaats wel een allerwege toenemen van de strijd lust. Overal zijn er tekenen dat mensen van plan zijn nu eindelijk eens iets te gaan doen, maar zij weten daarbij kennelijk zelf nog niet geheel, hoe of wat.

Dit jaar kunnen wij ook rekenen met een aantal paniecreacties die voornamelijk door onbelangrijke en kleine dingen worden veroorzaakt. U hebt daarvan nogal niet zoveel gezien en, wanneer het gebeurt, zal men over de ware toedracht ook wel niet al te veel te horen krijgen. Een voorbeeld van de resultaten van dergelijke toestanden kan men zien in Tianjin, waar opeens een opstand uitbrak van fabrieksarbeiders die hier een aantal leden van jeugdorganisaties afranselden en tot publieke schuldbekentenissen dwongen. De oorzaak: een verkeerd begrepen bericht in een zogenaamde muurkrant. Overigens zal het in Nederland wel nooit tot openlijke schuldbekentenissen komen. Daar bestaan alleen maar versprekingen en misverstanden. Toch moeten wij stellen dat hetgeen er in Tianjin is gebeurd, ook elders kan gebeuren. Kleine misverstanden kunnen voeren tot in verhouding zeer sterke en onredelijke reacties.

Deze invloed trekt op het ogenblik rond de wereld. Daar deze gebeurtenis rond 10 dagen geleden plaats vond en wij de normale verplaatsingssnelheid van een dergelijke invloed aan kunnen houden, zal een reeks van dergelijke op stootjes in delen van Pakistan rond deze tijd verwacht kunnen worden. Het is waarschijnlijk dat het Midden-Oosten en ook delen van Rusland na rond 5 dagen af heden met soortgelijke reacties te maken krijgen. Opvallend is hierbij altijd weer dat groepen die als a-politiek worden beschouwd, groepen die zich kennelijk niet bezig wensen te houden met idealen en dergelijke, zich door op zich onbelangrijke daden of uitspraken die vele malen voorkwamen, zonder dat zij enige reactie teweegbrachten, nu opeens hierdoor zich zo bedreigd of gekrenkt voelden dat zij opeens besluiten, dergelijke dingen zo slagvaardig mogelijk de wereld uit te helpen en daarbij zelfs bereid zijn het gezag tijdelijk te trotseren. In Europa krijgen wij met dergelijke verschijnselen natuurlijk ook te maken, maar voor Nederland zal een dergelijke reeks reacties mijns inziens eerst na 39 dagen vanaf heden verwacht kunnen worden.

Er is dus kennelijk iets aan de hand. Daarbij spelen strijd lust en drift, maar ook is het of de mensen zich bij het punt opeens bewust worden van alle onrecht, alle angsten, en er onoverlegd dan maar opeens op los trekken. Een dergelijke paniek is natuurlijk voor de staat waarin ze tot uiting komen niet erg aangenaam. Toch zijn dit uiteindelijk plaatselijke verschijnselen van ondergeschikt belang. Veel onaangenaamer wordt het echter wanneer door de een of andere oorzaak dergelijke reacties ook internationaal een rol gaan spelen. Denk bijvoorbeeld aan een paniek op de beurzen. Men handelt, zoals u bekend zal zijn, op de beurzen vaak met aandelen in illusies. Maar desalniettemin zou een paniek op de beurs een zeer grote invloed kunnen hebben op de economische verhoudingen, de liquiditeitspositie van allerhande bedrijven op de valuta's enzovoort. Leuk zal dit niet zijn voor de betrokkenen en men zal wel alles doen om zo iets te voorkomen. Toch zit het erin dat iets dergelijks in de komende maanden enkele malen met een schokje loskomt.

Het zit er zeker in dat een dergelijke tendens zich dit lopende jaar meermalen herhaalt. In dit verband zou men kunnen spreken over de dit jaar wel zeer sterke invloed van het rode Licht waarmee ik dan zekerlijk niet doel op het rode licht dat een zeker soort dames gebruikt om daarmee een zeker soort charme voor te goochelen - daar zij hogere betaling menen te mogen verwachten - daar de prijs die een dergelijke dame vraagt, pleegt te stijgen naarmate zij er tederder uitziet. Het is wel zeker dat dit zogenaamde rode Licht een belangrijke rol speelt in alle ontwikkelingen van deze tijd. Daarnaast echter zien wij vele mensen langzaam wakker worden. Nu heeft dit niet veel te maken met het als "ontwaken der massa's" beschreven effect en heeft niets te maken met de leuzen, waarin dit ontwaken meestal wordt aanbevolen, zoals: "Vrouwen ontwaakt en eist uwe rechten", "Arbeiders, ontwaakt en verenigt u", "Christenen, ontwaak en besef het gevaar van de hoer van Rome", en dergelijke leuzen. Dat "hoer van Rome" hoor je overigens deze tijd niet zo vaak meer. Nu heeft de paus er ook geen figuur voor. Wel heeft men het steeds nog over het nieuwe Babylon. Dat klinkt iets beleefder, maar betekent verder ongeveer hetzelfde.

Het ontwaken van de mensen heeft een meer persoonlijk karakter en een belangrijke rol hierbij speelt het optreden van het zogenaamde witte Licht dat, zoals u zult weten, een verscherping van tegenstellingen betekent. Wij krijgen dit jaar verschillende golven van dit witte Licht te

verwerken. Ik verwacht dan ook, mede door de middels het rode Licht ontstane hartstochten en spanningen, vele onverwachte resultaten. Mensen die eenmaal opgewonden zijn, komen over het algemeen niet zo snel weer tot rust, zeker niet wanneer zij zich van allerhande tegenstellingen en feilen bewust gaan worden. Ik meen dan ook dat er door deze invloeden zo hier en daar heel wat hoofden zullen gaan rollen. Kortom: ik neem aan dat er heel wat koppen zullen gaan vallen en de schoteltjes die er bij horen zullen dan ook wel niet heel meer blijven.

Er gaan volgens mij dan ook heel wat politieke voormannen een zeer moeilijke tijd tegemoet. Dat zou ook wel eens kunnen gelden in bijvoorbeeld Tsjecho-Slowakije. In dit land zet zich op het ogenblik een vreemde en niet te bepalen tegenstroming in als gevolg van het feit dat vele door het volk aanbeden politici te snel achtereen werden weggepromoveerd, uit de partij gezet, of op andere wijze werden uitgeschakeld en vaak ook aangeklaagd. Het rijzende verzet is een wat eigenaardige geschiedenis waarbij vooral van belang schijnt te zijn dat deze gevoelens en acties weerklank vinden bij de mensen in Roemenie en Hongarije. Het ziet er naar uit dat dit internationale verwickelingen zal veroorzaken, ook al blijven die voorlopig nog wel tot het sovjetblok beperkt. Het bezwaar voor de betrokken gouvernementen is dat een dergelijke ongeorganiseerde massa zeer moeilijk te bedwingen en aan te pakken is. Dankzij de door velen gedeelde gevoelens zullen de daders van bepaalde "misdaden" en publicisten, voor geschriften aansprakelijk, wel op het kerkhof heten te liggen. Wat overigens maar goed is, want wanneer de daders niet op het kerkhof zouden liggen, zouden de betrokken regeringen er wel voor zorgen dat zij daar snel en minder overdrachtelijk terecht zouden komen.

In Rusland zelf is op het ogenblik ook een aardige spanning op te merken. Er schijnt hier weer eens een geschil ontstaan te zijn tussen luchtmacht en leger, terwijl de partij probeert hiervan gebruik te maken en een nieuwe greep naar de macht schijnt te willen doen door een reorganisatie van wat men de industriële directoraten noemt. Hoe het precies af zal lopen? Ik durf het, zeker in dit geval, niet zonder meer te zeggen. Wel is het volgens mij zeker dat geen van de georganiseerde groepen in staat zal zijn de uitslag te bepalen. Het zijn op het ogenblik de ongeorganiseerden, de mensen die schijnbaar geen enkele macht of invloed bezitten die de praktische kant van de uitslag zullen gaan bepalen. Juist gezien de macht van het schijnbaar onaanzienlijke die in dit jaar zo sterk naar voren gaat komen, vond ik dit onderwerp passen voor een Goede Vrijdag.

Op die Goede Vrijdag zijn er immers ook heel wat onverwachte dingen gebeurd. Iedereen meende dat hij wel kon uitrekenen wat er zou gaan gebeuren: het doden van een leider betekende in die dagen immers het uitsterven van zijn aanhang en wat terreur deed de eerbied voor het heersende gezag altijd weer aanmerkelijk toenemen. Het ene waarmede niemand heeft gerekend was dat het ook wel eens anders zou kunnen gaan. Toch is het een feit dat juist de kruisiging het christendom geboren deed worden. Toch was het juist de dood van Jezus die een onbelangrijke sekte verhief tot een nieuw geloof. Want hierdoor werden alle menselijke elementen, weersprekingen enzovoort uitgeschakeld. Zoals toen reageren ook nu gezaghebbers vaak verkeerd... omdat zij niet beseffen wat er werkelijk aan de hand is. Men meent op het ogenblik nog steeds dat het alles gaat om de juiste formuleringen en het bezitten van de nodige machtsmiddelen. De onlustgevoelens van de menigte worden nog steeds niet al te hoog aangeslagen.

Nu slaat men meestal in leidende kringen de gemeenschap en de massa niet al te hoog aan waardoor het moeilijk wordt een reëel beeld te verkrijgen van de ontwikkelingen in die gemeenschap en die massa. Iets wat zich ongetwijfeld in deze tijd steeds meer zal gaan wreken. Laat ons Nederland maar weer als voorbeeld nemen. Men heeft hier een aantal, ondanks de woningnood, leegstaande huizen eenvoudig bezet, betrokken. Dit is tegen de regels, een aantasting van eigendomsrechten enzovoort. Men heeft de mensen er dan ook weer uit gegooid. Maar de algemene sympathie voor deze actie was onredelijk groot. Er was een stilzwijgende goedkeuring van deze daden die heel wat verder gaat dan een dulden of aardig vinden. Indien men verder zou gaan met dergelijke acties, bestaat wel degelijk de mogelijkheid dat de gewone

mensen van een buurt in gaan grijpen tegen de gevestigde orde die ontruiming eist. En in dat geval is de toestand zelfs in Nederland niet meer zo gemakkelijk te overzien. In Nederland neemt men nu aan dat Jan met de Pet niet zal denken, zolang hij maar voetbal op de tv kan zien en een schijnbare salariswinst in zijn loonzakje aan kan treffen. Maar Jan met de Pet vindt dat de heren gezaghebbers en regenten er al veel te lang met de pet naar gooien. Hij is dan ook op het ogenblik steeds meer bereid eens in de stoere volkse vuisten te spuwen en zijn mening weinig verbaal maar toch indrukwekkend duidelijk te maken.

Toch zijn dergelijke dingen in Nederland relatief onbelangrijk. In Nederland is men nu eenmaal met dergelijke dingen een beetje traag. In Duitsland zullen dergelijke ongeregelheden eveneens voor komen, maar daar zullen zij vaak ontaarden in kleine niet geheel geregelde veldslagen die niet alleen meer gaan tussen de halbstarkere jongeren en de politie, maar vaak zelfs tussen gehele delen van de bevolking die met geweld zich verzetten tegen elkander en de gevestigde orde. Dit zou vooral in Beieren en enkele dorpen en voor steden rond Mainz en Frankfurt wel eens heel aardige en onverwachte resultaten op kunnen leveren. Het is misschien niet optimistisch wanneer je de dingen zo beziet. Vele mensen hebben dan het denkbeeld: onze oude bekende wereld beeft onder ons, de hemel is verduisterd, wij zien geen nieuwe uitzichten meer, zo dadelijk beginnen de goden misschien ook nog rond te wandelen, terwijl de voorhang van de parlementaire onschendbaarheden door de felle bliksem van de waarheid zo hier en daar ook al ernstig beschadigd is. De tempel van de moderne democratisch, technocratisch idealistische wereld scheurt weg en de werkelijkheid wordt hier en daar meer zichtbaar, dan goed is.

Men meent misschien dat men met de noodzakelijke maatregelen alles weer in orde heeft gebracht. Maar in het Paasverhaal treffen wij ook belangrijke en wijze mensen aan die meenden dat alles nu weer in orde was. En toch gingen op een morgen twee dames op bezoek naar het kerkhof, spraken een tuinman aan en ziedaar: de baas was er weer. Herrezen! Ik meen dat wij dergelijke ontwikkelingen ook in uw moderne wereld zullen kunnen constateren, zelfs dit lopen de jaar reeds. Het is niet zo dat die wereld stuurloos is. Het is niet zo dat de wereld niet meer de juiste leiders kan vinden. Het is alleen zo dat de mensen die op het ogenblik iets zouden kunnen zijn en iets met anderen tezamen zouden kunnen doen, door de belangengemeenschap van de middelmatigen meestal de mond gesnoerd wordt. Dit zou wel eens kunnen betekenen dat juist de aantasting van de maatschappij, zoals wij die dit jaar te zien zullen krijgen, eindelijk de oorzaak wordt van het weer op de voorgrond treden van werkelijk bekwame figuren.

Op het ogenblik is het natuurlijk heel erg moeilijk te zeggen wie een werkelijk bekwame figuur is. Maar wie had in het verleden kunnen verwachten dat Jezus eens de banier worden zou van een geloof dat dan toch maar ongeveer een vijfde van de wereldbevolking regeert? Ik meen dat niemand, zelfs de christenen zelf, dit in die dagen ooit gedacht heeft. En in deze dagen zal men van bepaalde groepen en figuren zeggen: dat zijn toch maar vreemde politieke of a-politieke scharrelaars, laat die maar lopen, binnenkort zal niemand daar meer enige aandacht voor hebben. Maar wanneer de spanningen in het volk en de politiek, de economie, werkelijk toe gaan nemen, zouden juist dergelijke kleine groepen zich wel eens verplicht gevoelen om in te grijpen op een wijze die weliswaar de verontwaardiging wekt van de confrérie politique, en vele theoretici gekwel de kreten zal ontlokken, maar doelmatig is en populair aanvaard wordt. Ik meen dat dit jaar reeds zal aan tonen dat achter de schijnbaar voortdurend ondoelmatige reacties van de sociale structuur in deze tijd wel degelijk een mogelijkheid tot snel en doelmatig reageren aanwezig is.

Wanneer je spreekt over deze maatschappij, ben je geneigd om te beginnen: "niet ben ik gekomen om Ceasar te roemen of om aan te klagen, maar slechts om hem te begraven". Welke vrije variant op een strofe uit Julius Ceasar van William Shakespeare inderdaad toepasselijk lijkt. Maar wanneer ik over de wereld spreek, spreek ik over dat wat er leeft, niet over wat in feite reeds dood is. Ik tracht u een beeld te geven van een maatschappij die in vele van haar onderdelen ondoelmatig is, maar die in zich een zo enorme reeks mogelijkheden bergt dat deze

maatschappij in het komende jaar, mede door het wegvallen van veel franje, beter zal eindigen, dan zij begonnen is.

Zeker, er gaan heel wat idealen en misbruikte stellingen de mist in. Wat dat betreft: de mensheid heeft mist en smog genoeg geproduceerd, ook zedelijk, om alle misbruiken daarin voorlopig te verbergen. Maar dit betekent nog niet dat daarom ook alles zonder meer zal blijven rusten, waar het is. Het is goed dat Lardinois hier niet tegenwoordig is, anders zou hij wel weer een aanval van geprikkeldheid krijgen, nu ik zeg dat er wel een onverwacht heftig protest in dit land zal komen naar aanleiding van het zogenaamde EEG-landbouwbeleid. Overigens heb ik nooit goed begrepen, waarom zij dat "beleid" noemen. Maar ja wat is een naam? In de praktijk merk je van een degelijk beleid in dit opzicht tenminste niet veel. Dit protest zou wel eens invloed kunnen hebben op de bekende boterbergen, maar daarnaast heel wat hitte kunnen veroorzaken die minder aangenaam is voor staatslieden die in dit verband boter op het hoofd hebben.

De tendens ligt op het ogenblik ongeveer als volgt: de eerstkomende 30 dagen moet u nog rekenen met een zeer sterke rode tendens. Hierbij spelen drift, onregelmatigheden, onbedachtzaamheid, een grote rol. Wat betekent dat u met de paasdagen ondanks gunstige verkeerscondities voorzichtig moet zijn om geen ongelukken te krijgen en rekening moet houden met de onbetrouwbaarheden van het klimaat. Daarnaast krijgen wij aan het einde van deze periode een sterke toeneming van de invloed die wij wit Licht noemen. Tegenstellingen komen dan bijzonder scherp tot uiting. De wisseling tussen rood en wit, de tijd dat beide tendenzen elkander overlappen, zou wel eens door allerhande vuurwerk kunnen worden gekenmerkt. Ik neem dan aan dat deze meer spectaculaire ontwikkelingen grotendeels in Azië plaats zullen vinden en daarnaast misschien enigszins in het meer Nabije Oosten. Wanneer wij de periode van wit Licht bezien, zo duurt deze ongeveer twee maanden. Een korte blauwe tendens brengt enige dagen van bezinnelijkheid, maar rood overheerst al snel opnieuw en wordt aanleiding tot hartstochtelijkheden op velerlei gebied. De periode die door hartstocht, onbeheerstheid en vaak spectaculaire uitingen van moed zal duren tot ongeveer 15 oktober. De tendens is nu wat sterker, dan wat zwakker, maar blijft bestaan.

In deze tijd moeten wij dus rekenen met een reeks van onregelmatigheden en uitbarsingen op elk terrein, zelfs van vulkanen. Opgemerkt kan worden dat wit Licht tijdens deze periode ook optreedt in de tweede en derde decade van augustus plus de eerste dagen van september, maar niet domineert. Dit betekent dat in augustus vele tegenstellingen die tot dan toe verhuld waren gebleven, openbaar worden en tot uitbarsting komen. Wanneer wij bijvoorbeeld ons afvragen, in welke tijd een openlijk opvlammen van de geschillen tussen Israël en de Arabische staten kan worden verwacht, zo is het waarschijnlijk dat juist in deze perioden gewapende actie van grotere omvang, waarschijnlijk gepaard gaande met bezetting van grondgebied, kan worden verwacht. Dit als één voorbeeld. Indien wij rekening houden met de moeilijkheden die er in Brazilië zijn, zouden wij ook mogen verwachten dat in deze zelfde periode, hevige gevechten daaruit zullen breken. Ongeveer dezelfde redenen: het bestaan van scherpe tegenstellingen die tot uiting zullen gaan komen, doen mij vermoeden dat groepen in Portugal, waarschijnlijk mensen van de Pide (geheime dienst onder Salazar, red.) in deze tijd in grote moeilijkheden zullen komen.

De eindtendens van dit jaar dat vooral op de economie van de wereld zijn stempel zal drukken, is dan een tijd van inzicht. Wij krijgen nu te maken met een van de weinige werkelijk sterke blauwe golven, lopende van rond 17 oktober tot rond 23 november. In deze tijd zou dus verstand en misschien ook de techniek in kunnen grijpen en zal in vele delen van de wereld weer even orde op zaken kunnen worden gesteld. Daarna begint het spel nog eens opnieuw. Maar u zult er misschien niet al te veel van merken, tenzij u werkelijk op dit alles bijzonder let. Wat begrijpelijk is. Uw kranten, radio en tv journaal staan immers voortdurend vol met uitstappende en handenschuddende of instappende en handenschuddende staatslieden, afgewisseld met scènes uit kleine oorlogen en oproertjes, eventueel een enkele maal aangevuld met een klein brandje of een lammetje, omdat het anders te zeer steeds hetzelfde zou worden. Maar zelfs wanneer u eigenlijk dit soort voorlichting wel wat verveeld ondergaat, zult u, wanneer u niet alles geheel

vergeet, moeten constateren dat de door mij genoemde facetten en tendenzen toch wel bijzonder scherp, zelfs vaak in uw eigen omgeving, tot uiting gaan komen.

Deze wel zeer bijzondere felheid van de ontwikkelingen moet wel een reden hebben. Wij kunnen nu wel spreken over kosmische tendenzen enzovoort enzovoort, maar dit verklaart niet alles. Desnoods kunt u zelfs de gegeven verklaringen geheel als onjuist beschouwen. Maar wanneer uit alle feiten blijkt dat er strokende met deze verklaringen iets aan het veranderen is, dan impliceert dit dat er werkelijk iets aan de hand is. De gebeurtenissen van de komende tijd tonen aan dat er inderdaad sprake is van een tendens vol van veranderingen en afwijkingen van het tot nu toe gangbare, terwijl eveneens zal blijken dat daarbij steeds meer mensen worden betrokken.

Men zou dit jaar dan ook, naast het jaar van de veranderende economische tendenzen, ook wel het jaar van het ontwaken der massa kunnen noemen. Het ontwaken van de massa of, vanuit een ander standpunt, het onwillig worden van de massa, impliceert mijns inziens tevens de ontkenning van bepaalde nu nog algemeen erkende stellingen op sociaal gebied. Voor de sociologen is het natuurlijk gevonden eten, want over die verschijnselen kunnen zij dan weer vele thesen schrijven en menig proefschrift maken. Maar voor de economen wordt het moeilijker, omdat steeds sterker duidelijk zal worden dat hun stellingen slechts stellingen blijken en dat van de praktische beheersing van de economie weinig terecht komt, terwijl zelfs het vooruitzien van economische ontwikkelingen steeds moeilijker wordt.

Het geheel zou mij een prettige paasgedachte betekenen, al kan ik u ter gelegenheid van dat feest geen fondanteieren of zelfs maar suikereieren aanbieden. Ik bied u slechts het volgende denkbeeld: Zoals de foenix zichzelf heet te vernieuwen door zichzelf in het vuur te storten, zo zal de menselijke massaliteit met de haar eigen traagheden, eigen inzichten, besef en betekenis gaan vernieuwen door haar niet eens bewust gewild opvlammen van emoties en de moeilijkheden, waarmede de mensheid wordt geconfronteerd. Zo zal ook de massa zich gaan verjongen en eigen reactie, wil en besef weer gaan maken tot een zeer sterke en algemeen zelfs bepalende invloed binnen het geheel. Nu betekent dit herboren worden van de massa als actieve invloed niet noodzakelijkerwijze dat die massa als geheel ook bewuster zal worden. De massa is nu eenmaal altijd een amorphe massa, zonder eigen gezicht, met grote traagheid en weinig onmiddellijk kenbare hersenwerking. Maar een massa die breekt en dus gaat ontstaan uit steeds kleiner wordende groepen die eens deel waren van de naamloze massa, versnelt niet alleen haar reactieprocessen, maar vernieuwt daarmede op meer individuele basis wel degelijk ook haar waarden.

Ik meen dat u als prettige paasgedachte dan ook kunt zeggen: dit is een jaar, waarin de praktische vernieuwing werkelijk begint, ook in de grote stomme massa. Stom overigens in de zin van niet kunnende of willende spreken. Want de delen van de massa denken wel degelijk en zijn lang niet altijd dom, maar de massa houdt, als gevolg van een soort minderwaardigheidscomplex of ommementwille van de lieve vrede, de mond veelal liever dicht. Conclusie: nieuwe ontwikkelingen en vernieuwing van ontwikkelingen in deze tijd zullen een aanmerkelijk sneller en vooral ook krachtadiger veranderen van allerhande dingen tot stand brengen, dan men in de laatste honderden jaren gewend was. Dit zijn veranderingen die samenhangen met politiek en godsdienst, maar vooral in verband staan met een verandering in normaal menselijke verhoudingen. Nu moet u natuurlijk als gevolg hiervan niet verwachten dat alles geheel verandert, zodat bijvoorbeeld kardinaal Alferinck als nevenberoep een sexshop gaat exploiteren of zo, want zover gaat het zeker niet. Wij kunnen echter wel degelijk verwachten dat de houding tegenover allerhande problemen een andere wordt, zodat ook in de openbaarheid de mensen anders denken en handelen: eerlijker, opener, maar vooral meer oprecht gemeend. En misschien is het voor u ook aangenaam te horen dat u vooral in het laatste kwartaal van dit jaar op een zeer krachtadig ingrijpen van regeringswege kunt rekenen waarbij vele problemen ter sprake komen en zelfs deels opgelost worden die langere tijd in de regeringskoelkast hebben gewacht zonder enige hoop. Hierdoor zal een reeks nieuwe regelingen ontstaan die een beter

functioneren van de gemeenschap bevorderen, maar misschien nog belangrijker, men zal ook een aantal oudere en in het heden in feite niet meer juist bruikbare regelingen en wetten afschaffen of vervangen door betere.

En hiermede eindig ik mijn bijdrage. U zult mij hopelijk niet verwijten dat ik als een vos de passie heb gepreekt. Ik ben mij er wel degelijk van bewust dat dit een van die dagen is, waarop wij ons traditiegetrouw dienen te bezatten aan het lijden van de Messias, ondertussen ons zelf oppeppende met het denkbeeld dat nu dadelijk alle lijdensherdenking voorbij is en wij met een vroom "Christus is herrezen" kunnen kussen en ons vervolgens bezighouden met het goede der aarde. Maar ik meen dat ook Jezus, zo Hij hier aanwezig zou zijn, op een dag als deze niet zou willen spreken over een kruisiging zo lang geleden, maar zou spreken over het feit dat in uw dagen zovele mensen elke dag weer door andere mensen gekruisigd worden. Hij zou niet spreken over de blijde herrijzenis die komende is, maar over de noodzaken van heden, de noodzaak vooral voor de zeer humane burgers van deze tijd om eindelijk hun wel zeer uitgebreid wordende achterwerken uit de luie tv fauteuils te verheffen om zelfs weer eens aan het leven deel te gaan nemen. Hij zou ongetwijfeld ook zeggen dat het nu de tijd niet is om te treuren over degenen die misschien zullen vergaan, maar om te juichen over al hetgeen wat groeit, daar uit de onaanzienlijke beginpunten van vandaag de broederschap van Aquarius werkelijk geboren gaat worden.

Indien u commentaren hebt, gaat uw gang. Geen comentaar? Dan is er kennelijk voldoende gezegd. Ik besluit met enkele korte items die u kunt gebruiken, om al het voorgaande daaraan enigszins op te hangen.

Juist de mensen die moeilijk in beweging komen, zijn niet meer te stuiten wanneer zij in beweging zijn gekomen.

Woorden zijn wind maar kunnen de zeilen der daden wel doen zwellen.

Elke theorie op zichzelf is een verloochening van de werkelijkheid. Het is de werkelijkheid die leeft. Gebruik dus alleen uw theorieën, wanneer het leven, zoals het is, u niet meer dragelijk toeschijnt.

Een laatste raad: of u nu Pasen of Kerstmis viert in de komende dagen, maakt weinig uit. Maar viert feest, want het is nog steeds een vreugde om te leven. Laat u de levensvreugde niet aftappen door de ellende van deze wereld, door de dreigingen van deze wereld. Want in uw levensvreugde zult u de kracht kunnen vinden om veel van hetgeen onontkoombaar schijnt te zijn op deze wereld, tegen te houden, en veel van hetgeen op deze wereld onmogelijk schijnt, op deze wereld te verwezenlijken.

Vrienden, ik dank u voor uw aandacht en wens u een aangename pauze.

Goedenavond.

HET ONBEKENDE EN DE WERKING VAN HET VERSTAND (ESOTERIE)

Goedenavond, vrienden.

Wanneer wij ons bezig houden met hetgeen men geestelijke zaken pleegt te noemen, worden wij in de eerste plaats met het onbekende geconfronteerd dat achter alle dingen verborgen ligt, maar in de tweede plaats ook zeer sterk met de werking van het verstand en een menselijke mentaliteit. Ik zou daar vandaar met uw toestemming enkele dingen over willen zeggen.

Denken is een proces van vergelijken. Wanneer wij een nieuwe indruk krijgen, kunnen wij die alleen registreren aan de hand van lust en onlust. Dus bijvoorbeeld pijn, vreugde enzovoort. Zodra in de hersenen eenmaal vergelijkingsmateriaal aanwezig is, zal elke volgende soortgelijke indruk aan deze eerste indruk worden getoetst. Dit betekent dat het merendeel van het menselijke denken eigenlijk bestaat uit het vergelijken van verschillende dingen en dat zelfs zogenaamde abstracte begrippen in het ego gebaseerd blijven op stoffelijke ervaringen en erkenningen die wij als een parallel aanvoelen. Wanneer wij geestelijk willen denken of

esoterisch willen denken zijn wij dus niet bezig nieuwe waarden te ontdekken, maar aan oude denkbeelden een nieuwe samenhang en zo nieuwe interpretatie te geven. Een proces van geestelijke of esoterische bewustwording houdt dan ook volgens mij in dat de vergelijkingswaarden die wij in ons dragen, op andere dan de normaal gebruikelijke wijze worden gehanteerd. Wat heel aardig klinkt, maar waaraan u niet veel zult hebben, tenzij u er mee leert werken.

Wanneer ik denk, moet ik steeds uitgaan van de bestaande erkenningen, de in mij of voor mij bestaande vergelijkingsmogelijkheden. Wanneer ik reageer op iets wat ik buiten mij zie en denk, zo moet ik reageren volgens analogieën. Men reageert dus feitelijk, ofschoon niet altijd bewust, als volgt: zo en zo was het vroeger, of gebeurde het eens. Daar een aantal van mijn waarnemingen met het vroeger ervarene vergelijkbaar zijn, zal de rest van de ervaringen, ook die welke voor mij nog niet zijn opgetreden, eveneens en op dezelfde wijze vergelijkbaar zijn. Dit is een proces dat wij niet kunnen missen, een wijze van beseffen en reageren die wij nodig hebben om ons in onze wereld te kunnen oriënteren. Zodra ik het onbekende toe ga voegen aan de gekende verklaringen, zoals God, geestenwereld, duivel enzovoort, dan zal ik dit moeten doen als aanvulling van bestaande feiten. Maar ik mag daarbij nooit bestaande feiten en analogieën vervangen door een bepaalde theorie. Doe ik dit toch, dan tast ik de menselijk redelijke structuur van mijn bestaan hiermede aan. Een mens kan leren, kan vaak zelfs buitengewoon goed leren en heeft een groot aanpassingsvermogen. Maar op het ogenblik dat hij een abstractie in de plaats van feiten gaat stellen en daardoor blind wordt voor bepaalde feitelijkheden, zal hij zich in en aan zijn wereld niet meer kunnen aanpassen.

Zolang de abstractie de verklaring wordt voor iets wat zonder meer voor mij niet verklaarbaar of aanvaardbaar is, liggen de zaken echter enigszins anders. Wanneer ik te maken heb met een verschijnsel waarvoor ik geen enkel vergelijkingsmateriaal heb, of dat ik op geen enkele wijze kan ontleden, mag ik rustig zeggen dat dit het ingrijpen van God, de duivel, de geest of wie dan ook is. Wel dien ik hierbij te beseffen dat dit alles slechts een rationalisatie vormt en niet zonder meer een eigen bestaan daarmede bewijst. Wat betekent dat het een verklaring vormt waardoor een paald iets voor het Ik binnen het kader van de redelijke processen aanvaardbaar blijft. Zelfs indien ik vele dingen beleef, onderga of erken die volgens mij als het werk zijn van bijvoorbeeld God, mag ik dus nog niet gaan stellen dat God nu ook zonder meer een door de feiten bewezen werkelijkheid is.

Wil ik esoterisch denken, dan zal ik maar al te vaak de volgende fout maken: ik verwaarloos of ontken enkele voor mijzelf moeilijk aanvaardbare feiten en stel daarvoor in de plaats andere, mij meer aangename pseudowaarheden. Zo heeft bijvoorbeeld de leer van uitverkiezing enkele aspecten die wel degelijk wijzen in de richting van een vervangen van de erkenning dat men niet werkelijk aan het innerlijk als juist ontworpen beeld beantwoordt en dit zelfs met veel strijd niet zal bereiken. Daarvoor in de plaats komt dan de stelling: God heeft mijn lot reeds voor mij vastgesteld of mij uitverkoren, zo dat Hij er wel voor zal zorgen dat ik kom waar ik wezen moet en worden zal wat ik wezen moet. Natuurlijk is dat voor het Ik een aardige zelfrechtvaardiging en als zodanig gemakkelijk, maar je komt er eenvoudig niet mee. Wil je dus proberen geestelijke waarden te hanteren wat voor ons heden toch wel het belangrijkste is, zo zal ik deze nooit in de plaats van redelijk kenbare waarden of feiten mogen stellen.

Er blijft in elk gedachtenproces ergens een onbekend punt over. Zelfs wanneer ik begin met de wetenschap, bijvoorbeeld de mathematica in haar vele vormen, kan ik komen tot een algeheel sluitend systeem dat voor mij geheel bruikbaar is en schijnbaar onaantastbaar blijft, tot ik mij af ga vragen, waarom bepaalde grondstellingen nu eenmaal zijn, zoals zij zijn. Dan blijkt dat hiervoor geen andere reden gegeven kan worden dan: zo zijn zij nu eenmaal, wij moeten aannemen dat zij juist zijn gezien de feiten, maar verder weet ik het ook niet. Bij elke wetenschap is dit hetzelfde: wij beginnen met een reeks theorieën, waaruit op een bepaald ogenblik voor ons verklaringen voortkomen die feiten aanvaardbaar, verklaarbaar en hanteerbaar maken, waarop wij met verdere veronderstellingen aan een juistere erkenning van

de feiten en een bewustere beheersing daarvan verder gaan werken. Maar altijd blijft er weer een deel over waarvan wij moeten zeggen: verklaren kan ik dit niet geheel, weten doe ik het eigenlijk ook niet, maar gezien de verdere feiten neem ik het maar als juist aan. Indien wij redelijk en bewust willen leven, zo vloeit hieruit voor mij voort dat de geestelijke verklaring alleen als aanvulling of beginprincipe kan gelden voor verdere materiële en redelijke erkenningen en verklaringen.

Natuurlijk vinden de meeste mensen dit niet zo aangenaam. Zij horen je liever zeggen dat de geest boven de wilde wateren zweeft en van daaruit alles mogelijk maakt met zo weinig mogelijk menselijke inspanning. Maar als mens moet je bewust leven. Dat betekent ook dat je je contacten die voor de medemens zeer belangrijk kunnen zijn, bewust kunt bepalen en begrip hebt ook voor je eigen emoties. Maar de emoties zijn in het redelijk proces eigenlijk voorlopig minder belangrijk. Het begrip dat wij voor de ander hebben, kan door het gevoel mogelijk worden gemaakt, maar wij zullen het nog steeds alleen verstaanbaar voor onszelf en anderen kunnen uitdrukken aan de hand van analogieën die wij bewust in onszelf hebben gevonden. Ik zal daarom in een contact met een medemens aan die medemens eigenlijk altijd alleen waarden toe kunnen kennen die reeds in mij berusten. Ik doe dit op grond van een zekere overeenkomst, en erkende of beleefde verschijnselen. Heb ik ook dit begrepen, dan zal ik zien dat er eigenlijk rond mij voor mij alleen maar een wereld is, waarin ik mijzelf voortdurend terugvind.

In feite tracht ik ook steeds weer mijzelf terug te vinden in anderen, zoals ik alles wat ik in mijzelf verwerpelijk acht, in anderen verwerp en alles wat mij in mijzelf goed, begeerlijk of schitterend voorkomt, in anderen evenzo zal waarderen, vaak zelfs ongeacht de feitelijke resultaten die dit hebben kan. Hier is dus sprake van een mentaal proces waarbij ik door identificatie op grond van verschijnselen met anderen tot een betrekkelijk groot begrip van en voor de ander kom. Toch is de erkenning daarmee voor mij niet absoluut en treden modifiërende factoren op. In vele gevallen zal het begrip dat ik voor de ander heb, of zal de communicatie die ik met de ander bereik, overvleugeld worden door emoties die ik voor mijzelf niet geheel kan verklaren of beheersen.

Met veel moeite is het nog mogelijk in het onderbewustzijn de redenen voor een deel van die emoties te vinden. Maar zelfs de meest ijverige en deskundige mens zal moeten toegeven dat er ook dan een reeks van gevoelsreacties blijft bestaan die niet verklaarbaar zijn. In vele gevallen blijken juist dergelijke gevoelens op te treden als vervanging van redelijke processen, maar wel een vergelijkbare of hogere graad van juistheid te behalen. Het gevoel kan dus kennelijk soms in de plaats treden van de rede en toch ook op mentaal vlak een mogelijkheid tot erkenning en communicatie geven. Daarom stel ik: in een dergelijk geval kan worden aangenomen dat de geest werkzaam is, daar hier een ander deel van het Ik dan de rede aan het woord komt, kennelijk reagerende op een wijze die niet met mentale redelijkheid overeenkomt en toch vaak een graad van juistheid bereikt die boven het gemiddelde van de redelijke processen uitgaat. Kun u mij zover volgen?

Vraag: Graag een voorbeeld van dit laatste.

Antwoord: Twee mensen kennen elkaar redelijk en begrijpen elkaar ook redelijk wel. Maar op een gegeven ogenblik gaan zij communicaties die van redelijk standpunt uit nog even waardevol of waardeloos zijn als voorheen, geheel anders begrijpen. Zij interpreteren niet meer redelijk, maar gevoelsmatig en komen zo tot een juist resultaat dat echter redelijk onjuist leek te zijn op grond van alle tot dan toe beschikbare gegevens. De juistheid van de benadering is dus niet redelijk vast te stellen en ten hoogste achteraf, op grond van de feiten, te verklaren. Maar een dergelijke verklaring is in wezen vaak een rationalisatie, daar je daarmee de werkelijke reden voor die gevoelsmatige reactie nog steeds niet hebt kunnen aangeven op controleerbare en herhaalbare wijze.

Ik hoop dat mijn bedoeling nu duidelijker is. Wij kunnen dan op grond van het voorgaande zeggen: deze gevoelens van de mens kunnen ongetwijfeld deels als stammende uit biologische

bron worden beschouwd. Maar er treden vaak aspecten op waarbij de gevoelens wel werkzaam zijn, zonder dat biologische factoren een rol kunnen spelen. Er moet dus nog een andere verklaring mogelijk zijn. Dit andere grijpt kennelijk verder in in het besef, dan bewust kenbaar of zelfs denkbaar schijnt te zijn. Wij noemen het, gezien de onbekende aspecten, voorlopig de geest. Op deze basis blijkt het mogelijk dat twee of meer mensen komen tot een soort telepathie waarbij zij elkanders wezen en aanwezigheid zeer sterk aan kunnen voelen waarbij zij elkanders emoties en zelfs gedachten kunnen aflezen, zelfs indien er lichamelijk geen enkele mogelijkheid hiertoe schijnt te bestaan. Ook nemen zij kennelijk vaak elkanders denkbeelden over, zonder dat er een redelijke verklaring is te geven voor het gelijktijdig ontstaan van een gelijk denkbeeld bij beide persoonlijkheden. Dit valt buiten alle redelijke mogelijkheden van verklaring, zeker wanneer de personen in kwestie, zoals vaak voorkomt, door grotere afstanden van elkaar gescheiden zijn. Dit noemen wij dan dus de geest. Is dit nu met de voorbeelden duidelijker?

Dan gaan wij weer verder: De geest, zoals wij die nu hier hebben gesteld, is dus grotendeels hypothese, wanneer we uitgaan van mentale zekerheden. Maar het is dan een hypothese die, zoals de meeste thesen op aarde, ergens in de basis steunt op feiten: feiten waarvoor dit een aanvaardbare verklaring zou zijn. Maar wanneer wij al zover gaan met onze stellingen, is het verstandig nog enkele schreden verder op deze weg van beredeneringen te gaan en ons de vraag te stellen: Waarom ken ik aan de geest een eigen persoonlijkheid toe? Het antwoord kan dan luiden: omdat ik die geest als een deel van mijzelf zie, mijzelf als persoonlijkheid beschouw en als zodanig de persoonlijke eigenschappen die ik in mijzelf meen te dragen en te kennen, automatisch projecteer in de geest die, vanuit de stof gezien, in wezen een verlengstuk is van de entiteit die ik ben. Ook dit is wel begrijpelijk, naar ik aanneem. Wanneer die geest echter als persoonlijkheid gelijk zou moeten zijn aan hetgeen ik mentaal en emotioneel als stofmens ben, dan zou deze geest geen eigen bestaansrecht hebben en geen eigen zin van bestaan.

Wij nemen aan - voor mij is dit een bewezen zaak, maar voor u blijft het een geloofspunt - dat die geest inderdaad voortbestaat en een eigen persoonlijkheid heeft. Maar als die persoonlijkheid niet geheel afhankelijk is van de materie en daarmee van de materiele belevingen en voorstellingsmogelijkheid, dan kunnen wij alleen nog maar een scheiding maken tussen de entiteiten die wij de geest noemen en de door ons gekende entiteit: de mens. Zij zijn niet meer identiek. Je lost dit dan meestal op door te stellen: ja, maar de stof is het verlengstuk van die geest. Iets, waartegen bezwaren geopperd zouden kunnen worden, maar waarvoor ook wel enkele punten zouden kunnen pleiten, zelfs vanuit een stoffelijk-verstandelijke redenering. Maar in feite doe je als mens het omgekeerde: je gaat je stoffelijk erkende persoonlijkheid in de geest projecteren. En vergeet niet dat dit altijd de voorstelling van mijn eigen persoonlijkheid zal zijn, zoals ik die op aarde heb.

De afleiding gaat dan ongeveer verder: dat wat ik nu ben, is onvolledig, de volledigheid van mijn persoonlijkheid moet dus schuilen in de geest. Dat is dan ook weer wat moeilijk te aanvaarden, want indien men zo redeneert, is het eigenlijk maar nutteloos dat men op aarde als mens leeft en denkt. De geest leeft wel middels de stof op aarde, maar eenieder beseft onmiddellijk wel dat de onvolledigheid van besef ten aanzien van de waarden van de geest, of een deel van de waarden van de geest op aarde voor de geest die zichzelf wil leren bewuster te leven, een belemmering zal vormen. Bovendien is het, redenerend vanuit een stoffelijk standpunt, niet erg redelijk aan te nemen dat steeds maar een deel van de geest in het lichaam gemanifesteerd zal worden, daar dan een groot deel van de geest kennelijk zonder meer in een eigen wereld blijft leven of slaapt. En wat zou het nut daarvan zijn? Bovendien zal men op aarde daarvan niets kunnen bemerken, zodat het een veronderstelling blijft waarvoor men geen bewijzen of zelfs maar waarschijnlijkheden aan kan voeren. Men grijpt dan naar de redenering, om het geheel toch aanvaardbaar te maken en stelt: de geest is wel als geheel bij het leven in de stof betrokken, maar wordt daarbij in haar erkenningen en mogelijkheden beperkt door het lichaam. Een stelling, waar evenveel voor als tegen spreekt.

Nu moet ik natuurlijk proberen, van mijn kant uit als geest - ik weet zeker dat ik dat ben, voor u is het mentaal nog altijd een vraag - mij, terwijl ik mij uit, door een geleend lichaam, duidelijk te maken wat dan volgens mij op grond van eigen ervaringen, een geest dan wel is en niet is. Het zou voor mij erg moeilijk zijn zelfs maar te proberen dit vanuit een menselijk standpunt te doen. Want al moet ik mij uitdrukken in mentale analogieën en dus in voor u herkenbare beelden, ik kan nooit de werkelijkheid die ik ben overdragen in termen die haar materieel geheel en zonder meer aannemelijk maken. Dit moet u goed begrijpen. Ik spreek nu dus vanuit mijzelf, mijn eigen erkennen en standpunt en tracht mijn wezen duidelijk te maken, zoals ik het beleef en wel in in feite overdrachtelijke termen.

Ik stel dan - in wezen in vergelijkende termen dus -: de geest is energie, waarin door voortdurend aanwezige en wisselende potentiaalverschillen een reeks van werkingen ontstaat die een erkenning van de buitenwereld plus een reactie op die buitenwereld mogelijk maken en als zodanig als een bewustzijn kunnen worden beschouwd. De geest is dus een reeks van potentiaalverschillen in een besloten veld dat is zo ongeveer de beste en meest juiste uitdrukking die ik hiervoor kan vinden. De geest herkent de materie wel ten dele, maar nooit op volledig menselijke basis. De materie kan voor haar slechts betekenis hebben zover er ook daar sprake is van voldoende verschillen in energie. Bij een steeds gelijkblijvende energie zal dus hetgeen op aarde eventueel bestaat of gebeurt, voor de geest geen betekenis hebben. Het zijn juist de grote tegenstellingen en vooral de grotere veranderingen waardoor vanuit de aarde in de geest een besef geïndiceerd kan worden.

Als u dit nu maar eens even wilt aannemen, kunnen wij verder gaan. Er is hierover natuurlijk nog heel wat te zeggen en ik begrijp heel goed dat zowel technisch als associatief dit beeld voor u niet zo eenvoudig aanvaardbaar zal zijn. Maar neem het nu eens even zonder meer aan. Zo het gestelde juist is - en volgens mij is dit het geval - moeten wij eveneens constateren dat de geestelijke bestrevingen en ontwikkelingen op aarde niet afhankelijk kunnen zijn van bepaalde mentale reacties en ontdekkingen zonder meer. Zij zullen wel degelijk afhankelijk zijn van grotere verschillen in energie, of grote veranderingen in denken, of bijvoorbeeld het gevoelsleven. Alleen waar in het menselijke leven deze dingen een grote rol spelen, zal de geest daaraan werkelijk deel kunnen hebben. Dan zal omgekeerd de materie alleen aan die delen van de geest iets kunnen hebben, waarin energiever verschillen bestaan die voor de geest mogelijkheid tot beseffen zijn, maar die voor de materie reactie en in de eerste plaats bij de mens, naar ik meen, een spontane reactie op het spontaan ontstaan van een denkbeeld in kunnen houden. Men noemt dergelijke verschijnselen vaak inspiratie en neemt aan dat zij door andere entiteiten worden ingegeven, maar zoals u nu beseffen zult, kunnen zij dus heel goed uit de eigen geest voortkomen.

Dan is dus alle geestelijk denken en streven op aarde dat niet gebaseerd is op de erkenning van deze samenwerkingsmogelijkheid op grond van beleving, emotie, verandering, in feite geen werkelijke geestelijke bewustwording en brengt de mens tot reeksen van theorieën. Dit zijn theorieën die in het leven na de dood heel weinig betekenis kunnen hebben en in het geestelijk bestaan dus geen grote rol spelen, terwijl zij op aarde de mens er vaak toe brengen, veel tijd te verspillen. Misschien vindt u het niet leuk, dit zo te horen zeggen, maar vanuit mijn standpunt is dit volledig waar.

Dat was dus de geest, gezien vanuit mijn standpunt. Maar wat is dan in dit verband de materie? Voor mij is hierin het belangrijkste facet het menselijke denken. Denken berust, zoals u weet, op de verschillen in doorlaatbaarheid van grote eiwitcellen en de mogelijkheid, hierdoor zogenaamde gedachtenstromen te doen ontstaan waarbij opeenvolgende reeksen van prikkels een beeld of begrip doen ontstaan. Dit is dan weer een beeld of begrip dat gebaseerd wordt op analogieën ten aanzien van de in visuele, auditieve en dergelijke centra aanwezige herinneringen, zodat hieruit de formulering, het voor de stofmens toegankelijke deel van het denken, ontstaat. Deze dingen zijn zonder meer interessant. Maar de mens is dus, gezien vanuit

de geest, een bron van bepaalde verschillen in intensiteit. Ik merkte reeds op dat het er voor de geest niet om gaat dat alles zoveel mogelijk gelijk blijft, maar juist dat er zo groot mogelijke verschillen optreden. Dan zal dus het menselijke leven en denken voortdurend op dergelijke verschillen en tegenstellingen gebaseerd moeten zijn, wanneer tenminste van een werkelijke geestelijke bewustwording gesproken zal moeten worden.

Dan zal elke esoterische bewustwording die immers gebaseerd is op de erkenning van het eigen Ik in zijn meest intense en ware eigenschappen, niet gebaseerd kunnen en mogen worden door de mens op de steeds in het Ik gelijkblijvende waarden, maar zal, indien men althans tot een zekere analyse en daaruit voortvloeiende zelferkenning wil komen, zich moeten baseren op de in het Ik optredende veranderingen. Men kan stellen dat de optredende veranderingen in besef en gedrag bepalend zijn voor de werkelijke gaardheid van stof en geest, terwijl de gelijkblijvende waarden hoofdzakelijk voortkomen uit in de stof erfelijk vastgelegde mogelijkheden en dus voor een erkenning van het geestelijke Ik van weinig of geen belang zullen zijn. Dit houdt dus mede in dat wij, bij een streven naar geestelijke bewustwording, niet gemakkelijk kunnen volstaan met één bepaald geloof of één bepaald systeem.

Het gaat er vooral om wat dit geloof of systeem voor onszelf betekent. Wat impliceert dat een mens die iets gelooft omdat het nu eenmaal zo hoort, maar daarbij zelfs verder geen bijzondere ervaringen opdoet en daardoor ook geen bijzondere emoties leert kennen, in feite net zo goed niet zou kunnen geloven. Het geloof op zich is waardeloos, tenzij het een beleving inhoudt en tegenstellingen voor het Ik kenbaar maakt, zodat emoties in het Ik zullen kunnen ontstaan. Bij systemen en scholen is het al precies hetzelfde: alles wat u leert over de structuur van de kosmos, met desnoods een complete landkaart van de hemel en de hel erbij, heeft geen cent waarde, tenzij het voor u betekent dat hierdoor innerlijke of andere belevingen mogelijk worden. Ook hier gaat het dus alleen om de werking, niet om de vaststellingen. De mentale processen zijn op aarde noodzakelijk en zij zullen een zeer grote rol spelen bij het realiseren van de mogelijkheden die je als mens hebt. Maar esoterisch en geestelijk gezien hebben zij slechts in zoverre belang, als zij sterk wisselende belevingen en contacten met de wereld mogelijk maken.

Uit dit alles ga ik nu weer een conclusie trekken die voor de meesten onder u wel minder aanvaardbaar zal schijnen te zijn. Vrede, in de vorm van voortdurende rust, dus als een steeds gelijkblijvende waarde, is dodelijk voor elke geestelijke bewustwording en belet elk esoterisch erkennen van eigen Ik. Het is het element van tegenstellingen en strijd, het voortdurend overwinnen van jezelf en de wereld, waaruit geestelijke waarden, bewustwording en esoterische zelferkenningen mogelijk zullen worden. Woorden zijn in staat om begrippen enigszins weer te geven. Zij maken daardoor het delen van begripwaarden met anderen en het manipuleren daarmee mogelijk. Woorden zijn als zodanig vaak de aanleiding tot een beleving en de beleving op zichzelf is dan de werkelijke waarde voor het ego. Dit betekent dat alle woorden die worden gesproken, zinloos zijn, tenzij zij verdere reacties vanuit het Ik tengevolge hebben. Dit laatste is misschien voor menige redenaar een slag en ook ten aanzien van mijzelf is het niet zo leuk, wanneer ik dit moet zeggen, maar het is waar!

Wanneer u hier komt om gezellig te luisteren en heerlijk vanuit de geest het een of ander te horen - u weet wel, zoiets van "laat ons nu eens lekker naar de geest gaan zitten luisteren, wij hebben toch niets beters te doen", dan kunt u net zo goed thuisblijven. O, ik misgun u de gezelligheid niet, maar stel u niet voor dat u daar dan verder mee komt. Verder komt u pas met het bezoeken van deze en dergelijke bijeenkomsten, wanneer u uit de veelheid van gegevens en stellingen die u te horen krijgt, iets zelf gaat doen. Het is dus mogelijk dat u naar uw inzicht veel onzin te horen krijgt, maar dat daaruit één enkel punt naar voren komt waarvan u toch denkt: daarover moet ik eens nadenken wat zou dat betekenen; zodra u dan in uw reactie op de wereld hierdoor beïnvloed wordt, heeft het betekenis, niet voordien. Natuurlijk kunnen wij wel geestelijk allerhande beïnvloeden en manipuleren, maar een waarde die u van buitenaf wordt opgelegd, is niet bepaald voedzaam voor het besef. Denkbeelden en theorieën zijn mooi, maar eerst op het ogenblik dat zij gedrag en gevoelsleven gaan beïnvloeden en de daadwerkelijke reacties op de wereld mede gaan bepalen, krijgen zij werkelijke betekenis vanuit geestelijk

standpunt. De waarde en de reactie zal dan niet bepaald worden door de mogelijke begripsinhoud van de woorden, maar door de innerlijke beleving en de tegenstellingen die uit dit alles voor u ontstaan.

Een laatste punt: het is voor u niet mogelijk dat u verlost wordt. Iets wat juist rond Pasen voor velen een pijnlijk punt zal zijn. Verlossing kan immers niet alleen bestaan uit het weg vallen van banden of belemmeringen. Een gevangene die men de boeien afneemt en de deuren opent, is eerst vrij, wanneer hij zich daar beweegt, waar hij met die boeien zich niet zou kunnen bewegen en dingen doet die met de banden niet mogelijk zouden zijn geweest. Verlossing betekent dan volgens mij een besef, een begrip van mogelijkheden die eventueel voordien niet bestonden, maar waarbij de verlossing pas een feit kan worden, wanneer wij zelf die mogelijkheden realiseren. Het is dus een proces waarbij wijzelf een beslissende rol spelen. Wat erop neer komt dat er geen goddelijke of geestelijke waarde denkbaar is die ons gelijktijdig onszelf laat zijn en ons ondanks onszelf verlost of bevrijdt: wij hebben dan immers aan het gebeuren geen werkelijk deel, zodat het voor ons geen werkelijke betekenis heeft.

U zult dus begrijpen dat ik in een pleidooi voor geestelijke bewustwording enzovoort enzovoort altijd weer de nadruk zal moeten leggen op hetgeen u doet. Denk nooit dat hetgeen u doet, afhankelijk is van uw medemensen en dus niet van uzelf. Uzelf bent steeds de beslissende factor. Laat u daarom nooit leiden door het oordeel van uw medemensen, wanneer u innerlijk zeker bent van de voor u juiste weg. Ten laatste wijs ik u erop dat het niet noodzakelijk zó is dat de geest ook de waarderingen die u op aarde voor iets hebt, over zal nemen. Wat zij overneemt, is de betekenis, maar dit kan van uw oordeel en waardering veel verschillen. Dit houdt in dat u geestelijk geheel anders zult kunnen werken met stoffelijke belevingen en emoties dan volgens de in de stof daarvoor gangbare waarderingen ooit mogelijk zou zijn. Met dit alles hoop ik u een nader inzicht mogelijk gemaakt te hebben in de materie die men op aarde met geestelijk of geestelijke waarden pleegt aan te duiden.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u allen aangename paasdagen.

Goedenavond.
d.d. 27 maart 1970